

ГОДИНА X.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 10.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Изази за време бављења позоришне друживе у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СПРЕМА СЕ НА БАЛ.

Шала у једној појави, с певањем, по Ј. Ј. Станковском за српску позорницу удесио Ј.

ОСОБА:

Тима Смушић Добриновић.

Збива се у смушићевој соби.

(Свршетак.)

Али шта ради та лењштина са тим жигицама, та ваљда није отишла у Варадин по њих! Нашла се на путу са каквим бесполничаром, као што је и сама, на ћерета. Сад ћу ја њу научити памети. (Отвори прозор с леве стране). Ето ти га сад, — та то канда киша пада! (Пружи руку кроз прозор). Јест, душе ми, лије као из кабла. Имам само пет форината, а сад морам узети још и фијакера. Ху, та то је већ преко јего! Истина, могао бих и са кишобраном, али шта ћу са ципелама. (Метне прст на чело и мисли се). Ха, сад знам! Сећам се, да сам у некој приповетци читао, како је неко био у оваком истом малеру, баш као сада ја, — ал' се знао помоћи. Имао је на орману неки стари шешир, који није вредно ни луле дувана (скине с ормана стари шешир), — имам и ја такав шешир. У орману нашао је неку ноћну реклу, — ја то немам, али може поднети и стари прслук (извади га из ормана), па је онда потражио узицу (тражи на столу и нађе), — сео је лепо на столицу, ево овако, — метнуо једну ногу у шешир, другу у реклу, као ево ја у прслук, и онда све лепо везао узицом. (Све то учини такођер). И ето фијакер је готов, само ако га не изгубим у лапавици. Кад дођем до дворане, лепо ћу ове сјајне кочије стрести и бацити их у оно мало сокаче, па *Лорд*, шта ми га радиш, да ти око стане!

(Устане.) Мени се чини као да сам са свим спреман, само још цилиндар. Ал' куд сам га део. Аха! (Натрапа на кутију и извади из њих неколико јаја.) Господе Боже! У место мог цилиндра — гушчија јаја! Шта ће то рећи? Да није, у зао час, моја газдарица, како је и онако шијачког порекла, направила од моје кутије гњездо, а насадиле цилиндар у место квочке! Кад би нешто мој цилиндар излегао пилиће, — то би био домазлук! Али где ли је тај шешир? А та куварица као да се смрзнула на пољу те не доноси жигице. (Идући на трашке седне у умиваоник и брзо скочи.) Кукку мени, та ја сам канда сео у умиваоник! (Пипа се.) Богме, тако је! Фу, како је то хладно! Шта је ово опет! Где су ми репови од фрака. Да их није газдаричин син одрезао? — Како мрзи на француски крој, може још тај ђаво и бити. Само ми још то треба! — Јуло! Јуло! (Трчи на прозор) Ако Бога знаш, где си Јуло-о-о-о! Уф! Виле те кидале, та ја бих до сада дошао из Америке. (Пруже му се жигице кроз прозорчић, он их прими.) Иди ми с очију! Теби је до смеја, а ја се сав тресем од једа и стра. Једва стојим на ногама. Фрак без репова, чакшире окупане, цилиндар позајмили коме — то је да човек полуди. (Упали жигицу и њоме свећу, отрчи к огледалу, па кад се види какав је, врисне.) А, јао, моја мајко! Та је ли то

опсена? У место фрака шарена рекла, на врату плава марама, а образи као у оца-чара! — Не, то је плус квам свињарија. (Извади из џепа ноћну капицу да се обрише.) — Женска капица! (Посрће са свећом у једној, а са капицом у другој руци, клоне на столицу.) — Да ме сада оваког види Ленка, — та би за цело — (Избијају сати, он броји: девет.) Девет сата. Сад сам тотално про-пао! Она је с другим већ одавно одиграла први кадрил. Е, Смушићу, баш си прави Смушић! (Шета се по соби најпре љутит, а после све се већма предаје својој судбини.) Е, па тако ми и треба. Читао сам у неком подлистку, да су се многи људи оженили зарад једног дугмета, које им је фалило на кошуљи. А шта је једно непришивено дугме према оваким малерима. Тако што може се догодити само човеку нежењеном, само човеку бећару. И ја се овде, чуо ме

ко не чуо, свечано закљичем, да ћу се оженити, и то још ових месосеја. Punctum! (Пера:)

Брзо време пролази,
Као да се суче,
Дан за даном одмиче,
А бећар јауче.

У собици маленој
Баш никаква реда,
Газдарица, слушкиња,
То је права беда!

Куд погледим, невоља,
Куд погледим, туга.
Јадно је то живити
Без вернога друга.

Бећарском ћу животу
Окренути леђа,
Испросићу Ленцицу
Ових месосеја.

Српско народно позориште.

ГЛАВНА СКУПШТИНА 17. (29.) ЈУНА 1885.

(Свршетак.)

§. 2. Фонд тај чини:

1. До сада на то прибрани новац.
2. Добровољни прилози и дарови.
3. Завештајни прилози.
4. Проценти од глумачких плата.
5. Глобе од свег позоришног особља.
6. Ванредне представе по потреби; и
7. Годишње камате од основне главнице.

§. 3 Чланови српске народне позоришне дружине улажу по три на сто од своје плате у пензионни фонд.

Сваком члану одбија се тај проценат при исплати плате.

Улози се не враћају,

§. 4. Сваки члан позоришне дружине, који је најмање десет година глумовао непрекидно у српском народном позоришту и за цело то време ушлаћивао редовно проценте, ако онемогне физично или душевно, тако, да је неспособан за службу, па то и од управног одбора одређена комисија пронађе, добија право на пензију, и то после навршених десет година службе 30% од своје плате, после навршених 15 година службе 35%, после 20 година 40%, после 25 година 45% и после 30 година 50% од плате.

§. 5. Са навршеном 30-том годином службе долази сваки члан позоришне дружине у пензију,

ако хоће. Иначе властан га је управни одбор ставити у пензију и против његове воље.

§. 6. Управни одбор може изнимице поједином члану урачунати у време службе и оне године, које је провео на београдском или загребачком народном позоришту, ако докаже, да је десет година провео непрекидно у служби српског народног позоришта у Новоме Саду, и ако и споменута позоришта узјамиче тако поступају.

§. 7. Пензија издаје се у месечним обрцима накнадно.

§. 8. Пензија престаје:

1. Ако је умировљени члан осуђен судом ради таква злочина и преступа, који човека и уметника обешчашћује пред светом.

2. Ако умировљени члан ступи опет у службу, било код народног, било код другог којег позоришта.

3. Ако постане способан за службу, па то и од управног одбора одређена комисија пронађе.

4.) Кад умре.

§. 9. Пензија за месец, у ком је умрло умировљени члан, исплаћује се његовим наследницима.

§. 10. Пензионни фонд српске народне позоришне дружине у Новоме Саду не сме се кр-

њити ни у ком случају, нити на какав други смер употребити.

§. 11. Ако доходак од овог фонда не би био довољан за пензије оним члановима, који треба да је добију, даваће се ванредне представе, да се набави потребна сума за то у годишњем прорачуну.

§. 12. Кад овај фонд порасте, те доходак његов допусти, могу добијати пензију после смрти глумца и његова удовица и сирочад, ако иначе немају од чега да живе, и то: удовица до смрти или преудаје, а деца до навршене 18-те године, а губе пензију и пре тога, чим стеку сталну заслугу, чим ступе у брак или кад умру.

§. 13. Овај пенциони фонд ступа у живот, чим достигне своту од 10.000 фор. а. вр.

§. 14. Члановима, који су до сад служили у српском народном позоришту, рачунају се го-

гине службе од дана кад почну у пенциони фонд ушлаћивати одређене проценте, али управни одбор моћи ће, према снази фонда и према заслуги појединих чланова, урачунати им и кеју од прошлих година.“

Управни одбор упућује се, да изврши све, што ова правила прописују.

Бр. 15. По предлогу председниковом бирају се за оверовљење скупштинског записника ови чланови: Ђорђе Д. Кода, Влада Стратимировић, Светозар Савковић, др. Милан Савић, др. Јован Велимировић, Марко П. Шилић, Петар Попадић, Гавра Плавшић, Коста Рајић и Душан М. Јовановић.

Бр. 16. Пошто није више било предмета за решавање, то председник закључи седницу скупштинску у 12 сахата у подне.

Л И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

* (Прослава двадесетпетгодишњег глумовања

Д. Ружића.) 21. маја о. г., на дан св. Константина и Јелене, навршило се 25. година, како је дика и понос наше позорнице, *Димитрије Ружић*, први пут ступио на српску позорницу у улози Ивана у „Хајдучима“, од Ј. Ст. Поповића. Земун, где се налазила позоришна дружина о св. Константину и Јелени о. г., употребио је ту прилику, да прослави двадесетпетгодишњицу нашег првака-уметника, који је мио и драг сваком Србину, ко зна и уме да цени позориште и позоришну уметност у нас. Споменутог дана дакле искупио се био цвет земунског грађанства, да укаже своје поштовање и љубав према нашем народном уметнику. Наш славом увенчани књижевник др. Јован Суботић предводио је земунске грађане и том приликом поздравио је јубилара на позорници у арени овим лепим говором:

„Овде на позорници уметности сад ће се одиграти једна сцена из живоша.

Овде стоји пред вама човек из народа, који је пре 25 година из крила народа на крило уметности пао, и као *штомац* уметности нов живот започео, а сад као *љубимац* уметности пред народом стоји.

Кроз то је време народ свој задужио.

Срби Земуну града приступају му, да му у име једног дјела народа зајам врате.

Ја као најстарији члан овога народа на пољу јавности и уметности изишао сам овамо, да га поздравим у име земунских Србаља, а посредно и у име српскога народа, пошто је нас

срећа задесила да тај дан у нашој средини проводи.

И сад се обраћам к теби заслугом увенчани брата по народу.

Немој чекати *ми*, а немојте чекати ни *ви* у мом поздраву ону *силу огња*, која ствара и раствара, оне *дивовшне боје*, којом фантазија људска пресица *слике живоша*, као бенгалски пламен слике умјетности.

Ја сам већ претуррио *зоне*, у којима тај огањ гори и тај пламен букти.

Ја сад стојим као бродар, који је подобне морске појасе пребродио, и на оток стао, на ком је саграђен *храм истине*, а пред храмом стражари *хладан разум*, што пребира суштину, и *слеза правда*, што мери само по заслуги.

Хладан ће бити мој говор као сама истина.

Могу пак хтети само истину говорити и *смет* то чинити, јер те знам од првих дана, кад си у *храм умјетности позоришне* ступио, као *чтец* у цркви православној; знам те, кад си у Вуковару 1861 у ред првих бораца позорнице ступио; знам те, кад си у Загреб међу хрватску браћу на братској хрватској народној позорници у пуном цвету најлепше наде дошао; знам те, кад те је управа српског народног новосадског позоришта у Беч на царске позорнице послала, па си се од онуда на домаћу позорницу у Нови Сад вратио, те као *адепт* те умјетности пред народ изашао; знам те, како си се развијао пред очима мојима као начелника српског народног позоришног друштва и све *леши* се *зрацима* и све *милијим цвећем* из врта Талије

китио; знам те, од кад дружину нашу по народу водиш и сам као старији умјетник народ ухватиш, а млађе таленте учиш, да народу све лепше и дичније умјетничке слике показују.

Знам дакле све сам собом; могу сам и стину дознати, смел је данас казати.

А и ови те сви знају.

Много си пута *дух* им у *висине* одушевљења умјетности однео; много си пута *срце* или електричком варицом умјетности силно потресао; много си им пута *чувство* сад неисказаном снасти, сад неоодољивом тугом умјетнички запојио.

Сви су то сведоци твоје умјетничке вредности.

За знак, да си их умјетнички узвисио, потресао, насладио, подносе ти овај *венцац*, слику награде умјетности.

Ми видимо срећу у том, да смо позвани околностима, да то признавање народа покренемо; а народ српски не ће пропустити са своје стране своје признавање свом умјетнику достојним начином изјавити, и потпуни му израз дати.

Прими овај *венцац*, па нека ти буде слика и опомена оног венца, за који цветиће и наките сам умјетник сабира и прави, па их она два стражара пред храмом истине, разум и правда, прихрањују, а истина у онај венцац плете, који слава на главу заслуге меће, да никада не увену и не избеле него сваким даном све то већу и нову свежост и већу дивоту добијају.

Живио Ружић!

За тим је предао др. Јован Суботић јубилару лавров венцац од сребра, на ком су урезане ове речи: „Димитрију Ружићу народном уметнику приликом 25. годишњег глумовања 21. маја 1855. његови поштоватељи Срби Земунци.“

Евала, честитим земунцима, који су овим лепим делом својим показали, да умеју ценити људе, који су радом својим стекли великих заслуга за развитак и напредак нашег народног позоришта!

(*Двадесетпетгодишњица глумца Мите Коларовића.*) 3 септембра о. г. навршило се 25 година, од како наш „чика Мита“ глумује. Тога дана давао се у кр. српском народном позоришту у Београду мозеров „Библиошкар“, где чика Мита има јаку и једну од бољих партија на позорници, доброћудног, старог ориџиналног ујака.

Свет је дошао на представу у приличном броју. Нико, осим једног круга, а најмање „чика“ Мита, није знао шта се тог вечера спрема. Он је дошао на представу веома задовољан, што је, осврнув се на свој 25. годишњи рад на српској позорници, видео себе чила и здрава са лепим, не малим успехом, и свагдањим признањем од стране публике, али опет с друге стране морао га је тешко заболети што виде, да му се за ово

не даје признања међу најближима, да преко њега брзке прелазе, да га заборављају! . . .

Живот глумачки није ни данас сјајан и осигуран, али у добу, кад се позориште у нас тек почело оснивати, кад је позорница први пут почела просишати слабе, светлуцаве зраке по српском народу, кад приступ неосигураном позоришту у неослобођеној земљи беше веома дрско и смело пожртвовање себе самог: тада је бити *глумац* било педесет и стотину пута теже но данас. И баш у томе и таквом добу наш „чика“ Мита, осетив у себи дара, одушевљења и воље за глумца, све је друго превидео и ступио на позоришне даске, на те даске, које су много младића до заноса доводиле, и обузимајући га својом чаробном привлачном силом никад га лако нису пуштале, али су њих врло мало урећиле. И од то доба па за пуног четврт столећа „чика“ Мита радио је, трудио се неуморно, радио је са успехом у храму талијином. То му је слава, коју му нико отети не може, којом се с правом подичити може!

Кад се завеса тога вечера подигла, а „чика“ Мита у улози ујака Магдоналда изишао на позорницу, осу се буран, громовит аплауз, помешан силним узвицима: „Живео, живео, Коларовић!“ Три венца добацише му на позорницу. На крају представе био је истим аплаузом и усклицима као и при почетку изазват.

После представе причекао је јубилара један ужи круг његових поштовалаца, који га је одвео на „булвар“. Круг тај био је разнолико заступљен, из свију струка грађанства. Чика Мита, окружен овим друштвом, са сузним очима и испрекиданим од одушевљења гласом захваљивао је на тој почасту. Дуго се овај круг искрених поштовалаца јубиларовог уметничког рада забављао, веселио, куцао, напијајући у чика митино здравље, а кад се раздрагао, тада је са задовољством слушао важније епизоде из живота и глумовања јубиларова, што их он причаше. До неко доба ноћи седело је то друштво са „чика“ — Митом, па га је после ип согреје отпратило до стана, носећи му триумфалне знаке победе и награде три венца, један од „београдских новинара“, други од „поштовалаца“ а трећи од „одбора за приређивање ове свечаности“.

И ова изненадна скромна прослава једног скромног уметника, најсилнији је доказ, како у свету имаде још људи, који поштују рад, одају му признање, награђују га морално. Ова прослава остаће најлепша успомена свима, који су у њој учествовали, а јубилар може спокојно и са задовољством да погледа на свој толико годишњи рад, који је нашао тако срдачног признања, па да и даље са истом вољом и енергијом послужи храму талијином.

Издаје управа српског народног позоришта.